

Obrt za 62 mark

Obrtniki, najemniki objektov v razvpitem Drgančevju, kjer je preko 3.000 m² pokritih površin, so med letoma 1994 in 2004 plačevali najemnino v višini 0,25 DEM/m². Tovarna Krka, ki ima tam tudi v najemu dva objekta je plačevala dvajsetkrat več, torej 5 DEM/m². Glede na to, da je povprečna velikost najetega objekta 250 m², funkcionalno zemljišče in površine pridobljene s črnograditeljstvom pustimo v nemar, je občinski proračun od povprečnega obrtnika, ki ima v najemu en objekt, na mesec prejemal 62 DEM (!), od tovarne Krka pa 1250 DEM. Povedano drugače, v desetih letih je tovarna Krka za najem posameznega objekta plačala 150.000 DEM, obrtniki pa 7.440 DEM. Je to škoda?

Usoda Drgančevja je še zamegljena, zahteve pa vse bolj ostre...
(Foto: Tomaž Levičar)

SPREMEMBE URBANISTIČNE ZASNOVE NOVEGA MESTA

Drgančevje - univerza ali trgovski center

V drugi polovici preteklega leta se je znova odprlo vprašanje spremembe v urbanistični zasnovi opredeljene namembnosti Drgančevja. To pot je v ospredju želja zgraditi tehnično bazo Avto moto zveze Slovenije (AMZS), v ozadju pa še predlog za izgradnjo trgovskih in poslovnih površin ter stanovanj v dveh etapah, ki naj bi do konca napolnile prostor med novo Šentjernejsko cesto, Levičnikovo cesto in Drgančevjem.

Končna faza izgradnje bi bistveno spremenila celotno južno pobočje Drgančevja in tudi v celoti onemogočila predvideno namembnost, tj. vhodni del campusa bodoče novomeške univerze in z njo raziskovalno-razvojnega središča pa tudi navezavo na bodoči mestni park in z njim ohranitev kontinuitete sistema mestnih zelenih površin. Predlog je, po željah svojih naročnikov, izdelalo podjetje Topos d.o.o., sicer v obliki grobe skice, ki pa je dovolj čitljiva, da potrjuje zgoraj podano oceno.

Prava nevarnost se je pokazala s sestankom Odbora za gospodarstvo Mestne občine Novo mesto, o katerem je poročal Dolenjski list 5. februarja 2004, in z nastopom gospodov Vesela (najemnik v Drgančevju –

Tiskarna Vesel) in Krajnca (Območna obrtna zbornica Novo mesto) na Prostorski konferenci programov priprav za izdelavo novih ter sprememb in dopolnitev obstoječih občinskih prostorskih aktov, ki je bila 9. februarja letos.

Zaenkrat se bom vzdržal komentarja obeh nastopov, še posebno zaradi tega, ker ju ne morem razumeti v luči dokumenta Strategija razvoja malega gospodarstva v Mestni občini Novo mesto,

ki je bil izdelan leta 1998. Ta dokument navaja med "priložnostmi" občine tudi ustanovitev univerze, glede aktivnosti, ki so potrebne za realizacijo strategije, pa pravi naslednje:

"5. Regijsko in univerzitetno središče:

- ❖ zagotovitev vseh pogojev za regijsko središče (upravno, sodno, informativno središče),
- ❖ ustanovitev univerze,

nadaljevanje na strani 3

Kar vidimo, ni podoba v retrovizorju! Je pa res, da je bližje, kot se zdi! Pač zato, ker vse skupaj enostavno še vedno trdno stoji pred nami. Kar so bili za Društvo Novo mesto in naše mesto izzivi pred desetletjem, so danes postale zgolj nerešene naloge.

Desetletje nazaj se je tudi zaradi aktivnosti društva pričela razprava o pomenu univerze za to mesto, o vlogi starega mestnega jedra v obdobju potrošništva, o nekem Drgančevju, ki naj bo del mestnega zelenega pasu in prostorska rezerva za razvoj industrije intelekta. Tedaj je društvo spodbujalo razpravo o Gorjancih in reki Krki kot o krajinskih parkih. Tedaj smo navsezadnje pričakovali, da bo novomeška avtobusna postaja dobila svoj gradbeni epilog. Če želite, tik pred tem smo se zopet vprašali, kakšni simboli pritečejo mestu in občini. Gledališče? Narodni dom? Danes, deset let zatem, daleč od Jugoslavije in tik pred Evropo, smo, nekritično rečeno, na istem. Plejada nerešenih problemov. Pa vendar se ne premika!

Razmisliti je potrebno! So ideje društva za ta čas in ta prostor obrobne, se morajo lotiti problemov, ki niso ključni za blagostanje ljudi? Je društvo nezmožno kvalitetne promocije idej, je nesposobno ustvarjati socialni pritisk na razvojna gibalca?

Premikali bi planete! Če bi imeli oporo za našo dolgo palico.

TOMAŽ LEVIČAR

USTAVNO SODIŠČE PREJELO POBUDO ČLANOV DRUŠTVA NOVO MESTO

Zakon proti ljudem, društvo proti državi

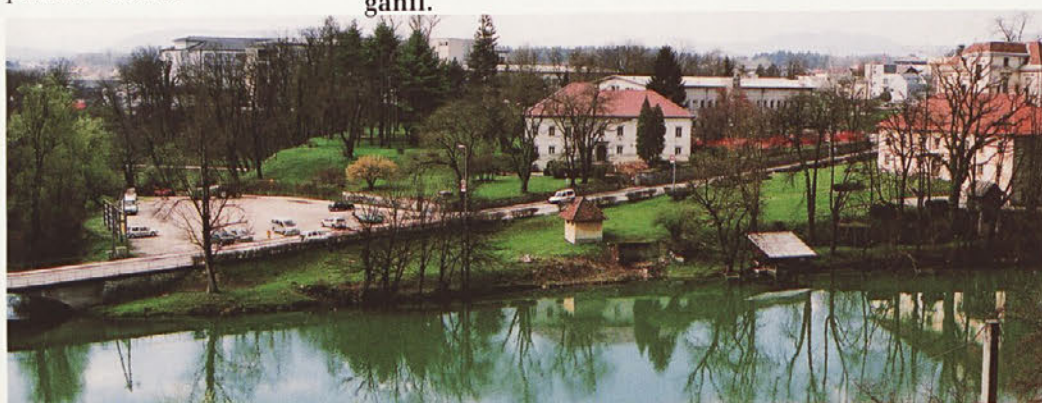
Društvo Novo mesto je v zadnjih letih večkrat opozarjalo na problem nepravilne delitve prostora naše volilne enote na okraje. Na to je društvo opozarjalo v pisnih javnostih, dajalo pobudo političnim strankam, organiziralo na to temo pogovorni večer in še kaj. Zakonodajalec se ni ganil.

Zato je petnajst članov Društva Novo mesto na Ustavno sodišče republike Slovenije februarja naslovilo pobudo za začetek postopka zaradi delne razveljavitve Zakona o določitvi volilnih enot za volitve poslancev v državni zbor. Pobudo, ki jo je v imenu podpisnikov pripravil pravnik Anton Škerlj, predstavljamo v celoti.

"Pobudniki so državljani Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Mestni občini Novo mesto. Kot takim jim Ustava Republike Slovenije v 43. členu zagotavlja splošno in enako volilno pravico. To

pomeni, da je vrednost njihovega glasu enaka vrednosti glasov drugih volivcev v državi. Tudi Zakon o volitvah v državni zbor v 1. členu določa, da se poslanci državnega zbora volijo na podlagi splošne in enake volilne pravice, v 2. členu pa, da se poslanci volijo po načelu, da se en poslanec voli na približno enako število prebivalcev. Tako imajo pobudniki pravni interes, da ustavno sodišče presodi ustavnost ali neustavnost Zakona o določitvi volilnih enot za volitve poslancev v državni zbor, ker naj bi ta zakon

nadaljevanje na strani 6

Parkirišče pod gradom Kamen je eden od nasilnih posegov v mesto. Več o ureditvi zdravstvenega predela na 4. strani (Foto: T. Levičar)

Poklicno gledališče

Prej ali slej se pokaže, da je vztrajati pri dobrih zamislih in predlogih, še posebej, kadar pomenijo kvalitetno dobrino, ki traja in pozitivno vpliva na naše življenje in bivanje, še kako pomembno.

V našem društvu smo se v preteklih desetih letih večkrat pogovarjali in bili soglasni, da Novo mesto mora imeti gledališče. In na to smo opozarjali tudi vladajoče in odgovorne.

Proti koncu lanskega leta, sredi novembra, se je izkazalo, da naše, res ne preglasno, zato pa vztrajno dreganje le ni bilo zaman. Župan mag. Kovačič je imenoval projektni svet za ustanovitev polprofesionalnega gledališča v Novem mestu. Šestim članicam in članom, ki jih vodi režiser in ravnatelj Slovenskega narodnega gledališča Drama v Ljubljani, naš rojak Janez Pipan, je naložena naloga, da pripravijo in naredijo vse, kar je treba, da bomo dobili novomeško gledališče. Gledališče seveda ne bo samo novomeško, ampak bo skupna last in zato tudi skupna odgovornost vseh, ki živimo v pokrajinah južno od Ljubljane, na Dolenjskem, v Beli krajini, v Posavju. Smo edini in zadnji zajetni del slovenske države, ki nima gledališča. Imamo pa kar nekaj delujočih amaterskih gledaliških skupin in številno publiko.

Gledališča seveda ne bomo ustanovili samo zato, ker ga nimamo, ampak in predvsem zato, ker ga potrebujemo in ga moramo imeti, da dopolnimo našo kulturno podobo in dodamo kvaliteto našega življenja in bivanja nekaj pomembnega in trajnega, kar nam je doslej manjkalo.

Moramo in dolžni smo - sedanjim in bodočim generacijam, zaznati, vzpodbujati, razvijati in spoštovati našo lastno ustvarjalnost, da bi razumeli, sprejeli in spoštovali ustvarjalnost drugih od drugod.

Verjamem, da bo projektni svet svojo nalogo opravil dobro in upam, da bo pri svojem delu imel podporo in pomoč vseh.

STAŠA VOVK

Namesto srednjeveškega trga – nebrzdane krošnje sodobne brezbriznosti (Foto: Tomaž Levičar)

OB STOLETNICI ROJSTVA AKADEMIKA MARJANA MUŠIČA

Podoba mestnega jedra ob 100-letnici

Današnjo podobo zgodovinskega mestnega jedra Novega mesta, predvsem Glavnega trga in območja »Na vratih« (pri knjižnici Mirana Jarca), je v veliki meri zaznamovalo delo akademika arhitekta Marjana Mušiča v letih povojne obnove.

Letos mineva 100 let od njegovega rojstva, vendar se te obletnice spominjamo sila sramežljivo, kot da ne bi šlo za eno najpomembnejših osebnosti novomeške zgodovine 20. stoletja. Tako Glavni trg kot kompleks »Na vratih« sta letošnje leto pričakala zanemarjena in spačena kot še nikoli prej ter daleč od prvotne zamisli in podobe. V kratkem času seveda ni možno kakovostno in celovito obnoviti Mušičevega dela v Novem mestu. Vendar če želimo to obletnico kolikor toliko spodobno obeležiti, moramo odstraniti vsaj sledi zanemarjenosti, zlorab in napačnih intervencij v preteklosti. Tega se je na srečo zavedla tudi Mestna

občina Novo mesto, predvsem po zaslugi arhitekta Tomaža Levičarja, svetovalca župana za mestno arhitekturo.

Ena najbolj smelih potez Marjana Mušiča pri ureditvi Glavnega trga je bila ta, da je uvedel zasaditev dreves, ki jih prej tam ni bilo. S historičnega vidika na srednjeveško-renesančnem mestnem trgu drevesa niso potrebna oz. so celo sporna. Vendar pa nikakor ne moremo negirati kakovostnega avtorskega dela celovite obnove trga, ki tudi že ima svojo časovno dimenzijo. Drevesa so se sedaj živečim generacijam že vrasla v podobo Glavnega trga, zato bi morebitna popolna odstranitev dreves pri ljudeh vsekakor zbudila velik odpor in negodovanje.

Sedanje stanje dreves na Glavnem trgu ni več zadovoljivo. Nekatera drevesa so prerasla, nekatera manjkajo, nekatera pa so nadomestili z neprimernimi vrstami. Določene odločitve so torej nujne. Najbolj očitna je zmešnjava pri rotovžu. Z zakasnelo obnovo stavbe, z neprimerno osvetlitvijo in z uničeno ploščadjo pred njim je ta prostor še dodatno razvrednoten. Prvotno zasajeni topoli (jagnedi) so s simetrično zasaditvijo in s svojimi ozkimi in visokimi krošnjami poudarjali centralni motiv Glavnega trga. Ob koncu sedemdesetih let so topoli odstranili in ne-

srečno nadomestili z neprimerno vrsto koprivovca. Poleg neustrezne krošnje, ki zakriva poglede na rotovž in ustvarja vtis zasičenosti, je bila pokvarjena tudi simetrija prvotne zasaditve, saj sta kmalu po zasaditvi propadli dve drevesi, ki nista bili nikoli ustrezno nadomeščeni. Pred rotovžem je torej potrebna nadomestitev obstoječih dreves v skladu s prvotno zasnovo arhitekta Marjana Mušiča, kar pomeni tudi ureditev parterja z mozaičnim tlakovanjem in z monumentalnima drogova za zastave.

Od prvotne zasaditve dreves pri Kettejevem vodnjaku so ostala le še tri drevesa. Vendar pa bolj kot slabo stanje dreves moti neprimerna ureditev vrta gostinskega lokala z »rostfrei« pločevino in palmami - vsekakor popolnoma neprimerna soseščina Kettejevega vodnjaka kot enega najprivlačnejših motivov Mušičeve ureditve trga.

Nasproti Rotovža stoji ob spomeniku obešenima med vojno le še ena rdečelistna sliva, medtem ko fotografije iz petdesetih let kažejo, da so bile na tem mestu prvotno zasajena tri drevesa druge vrste. Obnoviti pa bo treba tudi poškodovane konfine okoli spomenika.

Linija gabrov v spodnjem delu trga je tudi že prerasla optimalno velikost glede na razmerja trga, tako da bi bilo treba njihovo krošnjo nekoliko zmanjšati, kar pa bi moralo biti oprav-

ljeno strokovno neoporečno in ne tako, kot se tega običajno lotevajo v Novem mestu.

Pri kompleksu »Na vratih« so stvari manj sporne. Predvsem je treba odstraniti vso navlako, ki obremenjuje ta enkratni prostorski sklop, ki ga sestavljajo predelava stavbe nekdanje kresije (stara knjižnica) s spominsko ložo in spomenikom talcem na eni strani ter trikotni, parkovno urejeni privzdignjeni plato s spomenikom padlim na drugi. Odstranjene so že bile nekatere rastline, ki so bile posajene v nasprotju s prvotnim konceptom ali pa so enostavno prerasle, za kar bo potrebna premišljena nadomestna zasaditev.

Zares pa se bomo oddolžili svojemu rojaku, ko bomo njegovo delo celovito obnovili in prezentirali ter ga uporabili kot nastavke za nadaljnje kakovostno urejanje mestnega jedra kot celote. Pri tem bi morali združiti vse razpoložljive in kompetentne intelektualne in strokovne sile v mestu in nikakor ne bi smeli dopustiti, da bi tako dragocen prostor urejali po principu najcenejše ponudbe. V mestu bi morali končno najti tudi primerno lokacijo in sredstva za ureditev spominske sobe Marjana Mušiča s stalno razstavo njegovih del in različnih gradiv. To je akademik želel urediti v vrtni sobi svoje rojstne hiše v Kandiji, vendar pa kaže, da smo zaradi brezbriznosti odgovornih to možnost že zamudili.

MITJA SIMIČ

»Osrednji« motiv pogleda ob vstopu v mestno jedro pri Kandijem mostu - tipska garaža in nadstrešek. (Foto: Tomaž Levičar)

1994 - 2004: deset let nizkih najemnin in nelegalnih posegov v Drgančevju. (Fotografije: T. Levičar)

Drgančevje ...

(nadaljevanje s 1. strani)

- ❖ "ponudbo" šol prilagoditi potrebam gospodarstva,
- ❖ lobiranje in prisotnost v Ljubljani."

Namenoma sem prevzel besedilo navedka v celoti zaradi tega, ker govori tudi o regijskem središču, v katerem smo videli že v urbanistični zasnovi in v študijah usklajevanja prostorskih vplivov avtoceste in njenega priključka na mesto del regionalno zanimivega programa, seveda na drugi lokaciji, tj. pri Mačkovcu, kjer je tudi ponujena alternativna lokacija za AMZS...

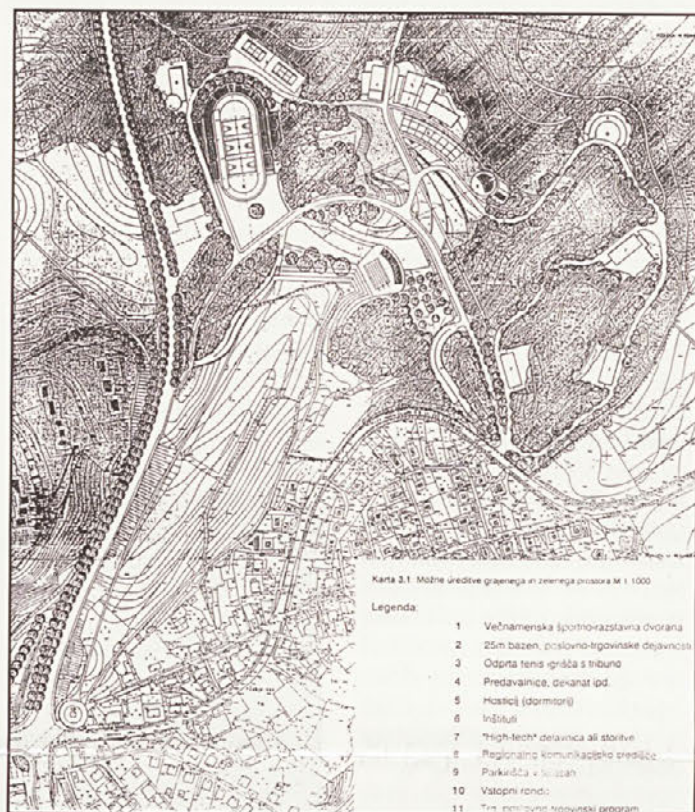
Da, ustanovitev četrte slovenske univerze vidimo prav v Novem mestu in prav zaradi njenega velikega pomena za bodoči razvoj novomeškega gospodarstva.

V današnjem svetu in še posebej v Evropski uniji ni več nobenega dvoma o tem, da je znanje temeljni dejavnik razvoja in univerzo mnogi vidijo kot tovarno znanja. To misel sem bil izrazil že v svojem prispevku na posvetu, organiziranem ob jubileju novomeške gimnazije leta 1996, ko sem omenil tudi lokacijske vidike: "... izbor lokacije v območju Drgančevja, Ragovskega polja in Grabna, tedaj območju, v katerem je težišče vplivov historičnega mestnega jedra, industrijskih con Krke in Revoza, storitvene cone Cikava in obstoječih ter potencialnih stanovanjskih območij vzhodnega in južnega obrobja mesta." Razumljivo je, da je še veliko

drugih lokacijskih prvin, med drugim tudi privlačnost krajine (image), možnost širitve, ekološka sprejemljivost itd. Končno gre zvečine za občinsko zemljišče in s tem za možnost materialnega vložka Mestne občine, ki bi verjetno pospešil pripravljenost države, da našo zamisel podpre, vsaj tako kot je podprla ustanovitev tretje univerze v Primorju.

Ne bo odveč, da se spomnimo, da je bila Zasnova visokošolskega in razvojno-raziskovalnega središča v Novem mestu narisana in opisana že v novembru 1994, in sicer skladno s sklepi sveta občin z dne 11. oktobra 1994, sklepom Predsedstva Skupščine občine Novo mesto z dne 15. novembra 1994 in z zaključki posveta o visokoškolskem študiju v Novem mestu dne 23. novembra 1994. Možnosti razvoja na izbrani lokaciji pa je proučevala in dokazala tudi urbanistično-arhitekturna delavnica, na kateri so sodelovale strokovne skupine ljubljanske in zagrebške univerze.

Na omenjeni Prostorski konferenci v začetku februarja je sodelavka že obstoječe in uspešne visokošolske ustanove v Novem mestu, ga. Čampa, odlično utemeljila ekonomsko upravičenost bodoče univerze in nakazala možnost pospešnih priprav za uresničitev zamisli s podporo strukturnih fondov Evropske unije.

Mušičev predlog za vmestitev univerze v Drgančevje iz 1994. Bo sedaj tam trgovski center?

Vsem tem prizadevanjem in perspektivam stoji zdaj nasproti pobuda nekega gospodarskega lobija, ki očitno vidi le kratkoročni in ozki interes in pomeni neustrezno inercijo zatečene situacije, ki je nastala po začasnih pogodbenih oddaji vojaških objektov nekaterim gospodarskim subjektom.

Vrhu vsega stoji za to pobudo strokovno problematična skicozna idejna rešitev, ki jo je izdelalo podjetje Topos, d.o.o. Po tej rešitvi bi povsem neustrezni namembnosti za AMZS sledila trgovina potem, ko je že po grobih analizah prodajnih površin v bližnji okolici preveč, poslovne dejavnosti, ki imajo dovolj prostora druge, in stanovanjske hiše, za katere bi se zagotovo našlo primernejša zemljišča prav tako druge. Tudi o tem so se lahko udeleženci Prostorske konference prepričali, ko so poslušali uvodne obrazložitve občinske strokovne in upravne službe. In, mimogrede: markantne kraške vrtače ne gre zasipati!

Naše Društvo Novo me-

sto podpira vsestranski razvoj občine in v tem razvoju vidi tudi edino možnost za uresničevanje varstva in izboljševanja okolja ter varovanja in razvijanja kulturne identitete mestnega prostora. Zaradi tega se moramo še naprej zavzemati za obvarovanje obeh poglavitnih vrednosti Drgančevja: odlično lokacijo za univerzo in razvojno-raziskovalno središče, ki je del vsake sodobne univerze, in vlogo tega hriba v sistemu zelenih površin mesta.

VLADIMIR BRACO MUŠIČ

Koga varuje?

Bolnice med cestami in parkirišči

Ob javni razgrnitvi ureditvenega načrta kompleksa

Zdravstveni kompleks zaseda prostor v Kandiji med reko Krko, potokom Težka voda in železniško progo, na južni strani pa meji na stanovanjsko naselje ob Ulici Mirana Jarca. Prostor je umeščen ob pomembno mestno križišče smeri, ki potekajo po dolini reke Krke (Brežice – Šentjernej – Novo mesto – Straža) in prečne smeri Mačkovec – Ločna – Šmihel.

Poudariti moramo tudi izredno naravno okolje, ki ga tvori potok in reka, izpostaviti pa je treba tudi stavbno dediščino z gradičema Neuhofo (s stavbo interne bolnice) in Kamen. Vse to terja izjemno pozornost in skrb načrtovalcev kompleksa.

Po 2. svetovni vojni se je Novo mesto razvijalo intenzivno, posebej na desnem bregu Krke. Večkrat žal stihajsko. Mesto v tem času žal ni znalo poiskati cestne povezave, ki bi se izognila zdravstvenemu kompleksu in obrežju reke ter tako omogočila, da bi se Kandija povezala z reko Krko. Silovito naraščanje števila osebnih avtomobilov in prometa je našlo Novo mesto nepripravljenemu, kar se posebej izraža pri tem območju, kjer je, kot že omenjeno, pomembno križišče poti. Tako je večno prisoten problem poteka Kandijske in Šmihelske ceste in od tega odvisno urejanje zdravstvenega kompleksa. Ob pomanjkanju parkirnih prostorov lahko stanje poimenujemo kot: prometna zmeda.

Na podlagi obravnave ureditvenega načrta zdravstvenega kompleksa, ki ga je pripravilo podjetje Topos, d.o.o., ter na podlagi proučitve celotnega elaborata sem poslal decembra 2003 Mestni občini Novo mesto izčrpane pripombe skupaj z ureditveno situacijo ene izmed drugačnih možnosti ureditve.

Glavne pripombe na predloženi načrt so:

- ❖ Predloženi načrt se loteva preozkega območja, saj ni zajeto stično območje železnice in podmostovja na zahodni strani in tudi ne celotna Težka voda z mostom na vzhodni strani ter nakazanim potekom Kandijske ceste proti vzhodu.

- ❖ V ureditvenem načrtu ni moč opaziti prizadevanja, da bi se delalo na tem, da bi kompleks postal pomemben vezni člen med stanovanjskimi področji Drske, Kandije, Jakčeve ulice in Žabje vasi. Celotna ureditev deluje precej izolirano, ni prizadevanj za vključitev v celotni urbanistični sistem Novega mesta.

Na razpravi sem slišal značilno mnenje: arhitekt bi moral kreirati, tu pa so sami prizidki.

- ❖ Ureditveni načrt deluje razbito – vtis je, da je zdravstveni kompleks lociran med samimi cestami, parkirnimi prostori in garažnimi hišami, kar je neprimerno za zaposlene, še bolj pa za paciente. Tudi nadomestni paviljoni in

Nad ali pod – to je zdaj vprašanje
(Foto: Tomaž Levičar)

žarišče območja onemogočajo urejanje centralnega območja kompleksa (centralni park).

- ❖ Ne morem se strinjati z izhodiščem, da država vztraja pri obstoječi in drugi variante. Poleg tega ni projektirana na podlagi motornega, kolesarskega in peš prometa v celotni Kandiji. Situacija je

še toliko težja po katastrofalni in nespametni potezi MO Novo mesto, ki je dopustila izgradnjo objekta Brik (»vagon«) in s tem onemogočila pametno izpeljavo Kandijske ceste s kolesarskimi stezami in pločniki v tistem delu Kandije.

- ❖ Kandijska cesta na isti trasi ne rešuje ničesar, saj hrup ostaja enak, kaotičnost se odraža v nemogočih priključkih Šmihelske ceste, odcepa s lekarni in priključka za zdravstveni dom. Dostop do lekarne je nemogoč in nevaren.

- ❖ Šmihelsko cesto v poteku skozi kompleks je treba fizično ukiniti tudi v novi vlogi interne ceste, saj onemogoča ureditev centralnega parka.

- ❖ Vstop k pralnici in

zdravstvenega kompleksa je razvidno, da ni mogoče perspektivno zagotoviti peš in kolesarske povezave proti Drski, kar bi zelo pripomoglo k povezovanju območij. Del Kandijske ceste ob Težki vodi naj se ukine v korist pešpoti in kolesarske steze (boljše urejanje kompleksa ob Težki vodi). Prav tako ni nobenega sistema peš in kolesarskega prometa znotraj zdravstvenega kompleksa.

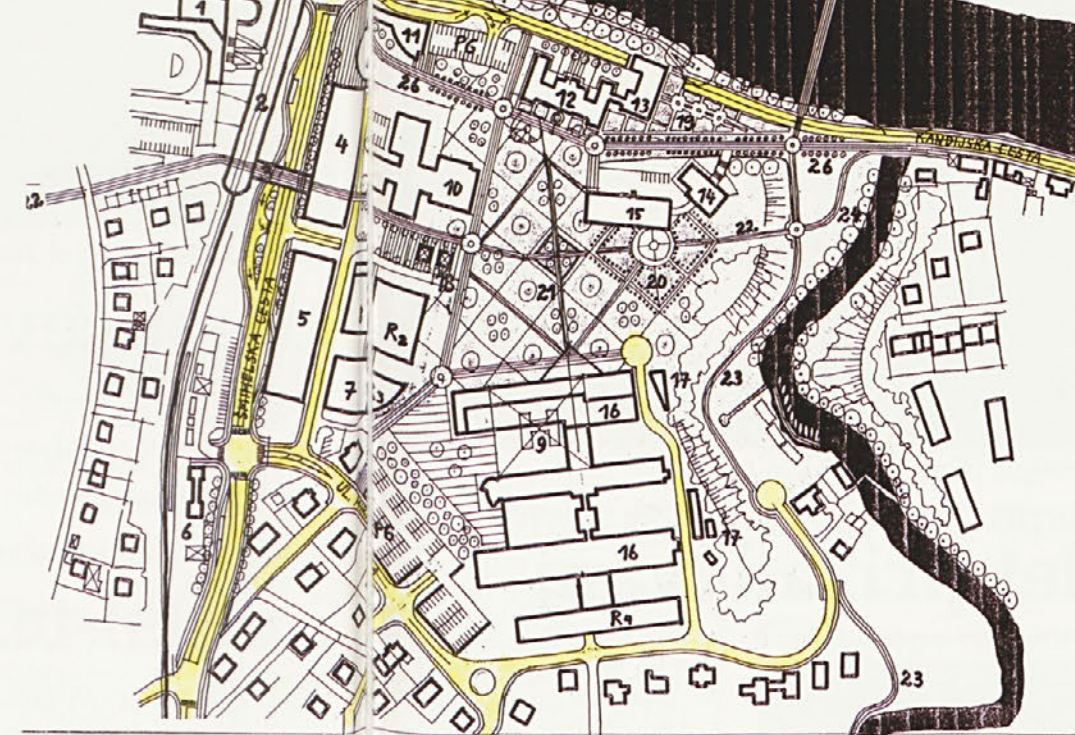
- ❖ Ni prikazana možnost širitve zdravstvenega kompleksa.

Ker gre pravzaprav tako za konceptualno nestrinjanje s ponujenim ureditvenim načrtom, kakor tudi za nestrinjanje v podrobnosti, ga nisem mogel podpreti in ga po mojem mnenju tudi ni moč popraviti. Zato sem v pripombah občini predlagal, naj se ga ne sprejme.

S pripombami in grafično prezentacijo sem sodeloval na javni razpravi, ki je potekala v jedilnici bolnice 8. januarja 2004. Tudi ostali prisotni se v glavnem niso strinjali z načrtovanimi ureditvami v zdravstvenem kompleksu. Moje proučevanje tega prostora sega že v leto 1989 in leta zatem, ko sem tudi predstavil območje na razstavi »Kandija iz preteklosti v prihodnost« v Kulturnem centru Janeza Trdine. Ureditev je temeljila na kompleksnosti v prostoru in na dveh možnostih izpeljave Kandijske ceste – pokrit vkop ceste ali pa cesta ob reki s podvozom pod gradičem Neuhofo. Pri oblikovanju opisane problematike sta sodelovala še arhitekta Dušan Blatnik in Danilo Lapajne.

Živa in prizadeta razvseh pripomb v javni obravnavi.

Zaradi množice pripomb in resnosti problema

je Društvo Novo mesto v zvezi z urejanjem zdravstvenega kompleksa organiziralo pogovorni večer, ki je bil 28. januarja 2004. Ob tej priliki sem pripravil priložnostno razstavo drugačnih možnosti vodenja prometa in drugačnega prostorskega dogajanja v zdravstvenem kompleksu. Moje proučevanje tega prostora sega že v leto 1989 in leta zatem, ko sem tudi predstavil območje na razstavi »Kandija iz preteklosti v prihodnost« v Kulturnem centru Janeza Trdine. Ureditev je temeljila na kompleksnosti v prostoru in na dveh možnostih izpeljave Kandijske ceste – pokrit vkop ceste ali pa cesta ob reki s podvozom pod gradičem Neuhofo. Pri oblikovanju opisane problematike sta sodelovala še arhitekta Dušan Blatnik in Danilo Lapajne.

Živa in prizadeta razvseh pripomb v javni obravnavi.

Zaradi množice pripomb in resnosti problema

ureditvenega načrta. Na osnovi vsega sem se čutil dolžan še podrobneje proučiti primernejše koncepte in sem pripravil dve varianti urejanja kompleksa, ki jih predstavljam pod oznako »2004 januar« in »2004 februar«, ki pa imata večino značilnosti vendarle skupnih:

- ❖ Potek Kandijske ceste v zdravstvenem kompleksu ob reki Krki. V tem primeru gre samo za potek motornega prometa, kar zoži profil ceste na najmanjšo mero, s tem pa je dana možnost ohranitve brega reke in tamkajšnjega zelenja.

- ❖ Varianta poteka Kandijske ceste v zdravstvenem kompleksu v pokritem vkopu je po mojem mnenju najboljša, saj nudi ugodne prostorske možnosti celumu zdravstvenemu kompleksu. Tudi v tem primeru gre v vkopu samo za potek motornega prometa in s tem za najožji profil cest. Dolžina pokritega vkopa je 200 metrov.

- ❖ Glavna trasa Šmihelske ceste je bila sprejeta že pred leti in ostane nespremenjena. Pri priključku za zdravstveni dom je možno za leve zavijalce urediti podnivojski vstop direktno v kletno etažo garažne hiše. Razmisliati velja tudi o križišču nove Šmihelske ceste z Ulico Mirana Jarca kot o krožnem križišču.

- ❖ Ulica Mirana Jarca naj se preuredi z vsemi sodobnimi elementi kot glavna dostopna cesta v

južni del zdravstvenega kompleksa.

- ❖ Ukine se del nepotrebne Kandijske ceste v poteku ob težki vodi, saj z izboljšavo Ulice Mirana Jarca stanovanjski del dobi boljše dostopnost.

Z navedenimi ukrepi je motorni promet spravljen na obrobje zdravstvenega kompleksa, s tem je zmanjšan hrup, sproščene pa so vsebinske in prostorske možnosti za poljubno oblikovanje notranjosti kompleksa. Način razporejanja motornega, mirujočega, kolesarskega in peš prometa omogoča delitev zdravstvenega kompleksa na zahodni, v bistvu gospodarski, bolj hrupen del, in vzhodni del, kjer je locirana večina pravih bolnišničnih aktivnosti, ki so v parku in naslonjene na zelenje Težke vode in imajo relativen mir, potreben za zaposlene in paci-

ente. Z navedeno delitvijo dobiva kompleks tudi nekakšno dušo in prepoznavnost in se odpira navzven in navznoter.

Garažne hiše in parkirni prostori so izključno na obrobju kompleksa in se napajajo direktno iz Šmihelske ceste in iz Ulice Mirana Jarca.

Dostop do gospodarskega dela lekarne je v obeh variantah poteka Kandijske ceste direktno s te ceste, pri čemer velja izključno desno priključevanje. Dostop do pljučnega oddelka je preko internih povezav.

- ❖ Sistem peš in kolesarskega prometa je sistematično zastavljen tako, da upošteva ločenost od motornega prometa. Upoštevanje so vse glavne mestne povezave, ki skrbijo, da se bo zdravstveni kompleks uspešno povezal z ostalimi

mestnimi predeli. Tako se v kompleksu križata dve smeri – glavna peš in kolesarska povezava Drska – Kandija – Jakčeva – Žabja vas s smerjo Gotna vas – Regerča vas – peš most čez Krko – Breg – Kapitelj – Novi trg – Bršljin. Izvedba dvojne kolesarske in peš steze je zaradi racionalnosti obenem interna bolnišnična povezava.

- ❖ Največja pridobitev kompleksa je lociranje centralnega parka kot kohezivnega elementa vseh dejavnosti v simbiozi s posebnim parkom ob gradu Kamen in parkoma ob gradiču Neuhofo in interni bolnici ter z vsemi zelenimi površinami ob Težki vodi. Najboljša varianta urejanja parkov je zagotovito pri varianti poteka Kandijske ceste v pokritem vkopu, taki možnosti perspektivnega urejanja parkov v posrečeni kombinaciji s sijajno stavbno dediščino se ne bi odreklo nobeno mesto.

Sedanji levi breg Težke vode, ki je ob izlivu nasut, je treba znižati, vzpostaviti loko in tako vrniti bregove meščanom.

- ❖ Razmisliati je treba o ohranitvi vhoda v novo bolnišnico na sedanjem mestu. S tem so vsi važnejši vhodi v objekte locirani tako, da so dostopni z glavne peš komunikacije centralnega parka, kar ji daje še večji smisel.

- ❖ Ze prej sem opozoril, da predlagano parkirišče iz ureditvenega načrta podjetja Topos degradira prostor ob izlivu Težke vode. Vseeno velja razmisliati o parkirišču, vendar ne s 44 parkirnimi mesti, ampak je treba razmisliati o parkirni podzemski hiši z možno kapaciteto 100-150 parkirnih mest. V varianti ga prikazujem v odmiku od izliva Težke vode. Morda bi parkirišče lahko služilo kot trinamensko: za bolnico, prenovljeno Kandijo in Loko, če bi postavili brv preko Krke.

MARIJAN LAPAJNE

Vzhodni vstop v cestni vkop
N.m. aprila 1990

predstavljal dejansko operativno razdelavo navedenega ustavnega načela o enakosti volilne pravice.

Navedeni zakon je določil volilne enote in v vsaki volilni enoti 11 volilnih okrajev, ki po določilu 3. člena tega zakona obsegajo območje ene ali dveh občin oziroma dele območij občin. Glede na stalno prebivališče pobudnikov in vpis v volilni imenik spadajo v šesto volilno enoto, ki obsega sedem občin in v drugi in v tretji volilni okraj, ki obsegata dele občine Novo mesto, v katerih so območja krajevnih skupnosti, v katerih je stalno prebivališče pobudnikov.

V tej volilni enoti je bilo po stanju na dan sprejema zakona 190.363 volilcev, kar pomeni, da je povprečno število za posamezen volilni okraj 17.305 volilcev. Iz podatkov Republiške volilne komisije pa so volilni okraji določeni tako, da je volilnih okrajev pobudnikov 23.469, oz. 23.279 volilcev ali kar 35% več od povprečja, pri 9. volilne okraju (Občina Hrasnik) pa je le 8.378 volilcev, kar pomeni manj kot polovico povprečja! To pa pomeni, da veljajo glasovi pobudnikov in glasovi drugih volilcev v 2. in 3. volilnem okraju skoraj trikrat manj kot glas volilca v 9. volilnem okraju. Iz tega je torej razvidno, da je kršena ustavna pravica pobudnikov do enake volilne pravice iz člena 43/1 ustave, sporni zakon pa je v tem delu protustaven in tudi v nasprotju s prej sprejetim zakonom o volitvah v državni zbor zlasti v nasprotju s 1. in 2. členom tega zakona. Vsi pobudniki so člani upravnega oziroma nadzorne-

ga odbora Društva Novo mesto, ki je v minulem letu podalo pobudo političnim strankam v Novem mestu, da navedene neskladnosti odpravijo s predlogi za spremembo zakonodaje. Znano je, da so bili postopki za spreminjanje volilne zakonodaje ustavljeni in ni prišlo do odločanja v Državnem zboru. Zato so se pobudniki glede na svoje prizadevanje v navedenem društvu odločili še za današnjo pobudo Ustavnemu sodišču, da bi tako preprečili nadaljnje kršitve lastnih ustavnih pravic in ustavnih pravic drugih občanov v navedenih volilnih okrajih.

To sodišče je z odločbo št. U-I-319/98 z dne 6.7.2000 zavzelo stališče, da pomeni bistven poseg v načelo enakosti volilne pravice, da se na približno enako število prebivalcev voli en predstavnik to, da znaša odstopanje skoraj 60% (čeprav se je odločba nanašala na kršitev pravice enake volilne pravice na lokalnih volitvah). V konkretnem primeru je odstopanje 9. volilnega okraja od 3. volilnega okraja preko 60%.

Pobudniki zato predlagajo:

1. da Ustavno sodišče sprejme pobudo za presojo ustavnosti Zakona o določitvi volilnih enot za volitve poslancev v državni zbor, v kolikor se nanaša na 6. volilno enoto;

2. da Ustavno sodišče razveljavi navedeni zakon v obsegu, navedenem v točki 1. in naloži državnemu zboru, naj odpravi protustavnost zakona;

3. da zadevo obravnava prednostno glede na dejstvo, da bodo nove volitve v državni zbor že letos."

Sklonjenih glav ob desetletnici? (Foto: Igor Vidmar)

DRUŠTVO PO DESETIH LETIH BOJA ZA BOLJŠE MESTO Deset let prizadevanj

Prvih deset let delovanja je Društvo Novo mesto zaključilo v svojem slogu - delovno.

V zborniku, ki ga je izdalo društvo ob zaključku prvih desetih let delovanja, so podrobno opisana društvena prizadevanja za večjo kakovost življenja v mestu, na jubilejnim srečanju v Narodnem domu pa je več članov predstavilo vizijo delovanja društva. Vsekakor mesto in društvo čakajo še številni izzivi: od Narodnega doma, novomeške univerze in gledališča do reke Krke in Gorjancev.

Marjan Moškon je govoril o obnovi Narodnega doma, kar je sicer zapisano tudi v občinskih načrtih, vendar vse skupaj poteka prepočasi, zato bi moralo društvo, ki je bilo že do zdaj najglasnejše med tistimi, ki so opozarjali na nujnost oživitve te v preteklosti za mesto izjemno pomembne

ustanove, tudi v prihodnje tej temi posvečati več pozornosti.

Dr. Miha Japelj je z nekakšno grenkobo in razočaranjem govoril o prizadevanjih za četrto slovensko univerzo v Novem mestu, za katero se pomembni Novomeščani, kiasedajo pomembne položaje v Novem mestu in predvsem v Ljubljani, zavzemajo preveč potihem. Univerza bi bila izjemno pomembno gonilo razvoja ne le mesta, ampak celotne Dolenjske, Bele krajine in Posavja.

Marko Grein se je zavzel

za reko Krko. Za njene brežine bo treba bolj skrbeti. Po njegovem mnenju bi se moralo društvo ukvarjati s celotnim tokom reke in ne le njenim novomeškim delom. Tudi Marjan Lapajne se je ozrl čez novomeške plotove - na Gorjance, kjer se dogaja marsikaj, kar bi moralo skrbeti tudi Novomeščane. Staša Vovk se je zavzela za poklicno gledališče, ki bi ga Novo mesto nekajkrat že lahko dobilo, a ga zaradi različnih vzrokov še vedno nima, pa bi ga kot pomembno regijsko središče moralo imeti.

IGOR VIDMAR

Kronika Društva Novo mesto

20. oktober 2003 - Sestanek društvenega odbora za pripravo zbornika ob 10-letnici društva.

5. november 2003 - Seja upravnega odbora društva - priprave na srečanje članov ob 10-letnici društva.

18. november 2003 - Srečanje Društva Novo mesto v Narodnem domu ob 10-letnici s kratkim kulturnim programom, pogovorom o nadaljnjem delu društva ter družabnim srečanjem.

18. november 2003 - Izid zbornika »10 let Društva Novo mesto«.

19. november 2003 - Večer filmov Dušana Povha in Ivana Marinčka v Domu kulture v počastitev 10-letnice delovanja društva.

3. december 2003 - Seja upravnega odbora - priprava na novoletno srečanje in priprava aktivnosti v zvezi s poseganjem v Drgančevje ter priprava vloge v zvezi z volilnim sistemom na Ustavno sodišče.

22. december 2003 - Tradicionalno novoletno srečanje članov v Hotelu Krka.

14. januar 2004 - Seja upravnega odbora - priprave na pogovorni večer o bolnišničnem kompleksu in priprave na občni zbor.

22. januarja 2004 - Srečanje ljubljanskih Novomeščanov, članov Društva Novo mesto, v gostilni Šestica v Ljubljani.

28. januar 2004 - Po-

govorni večer v Narodnem domu z naslovom »Ureditev zdravstvenega kompleksa v Kandiji«, voditelja večera: Marjan Lapajne in Mitja Simič.

11. februar 2004 - Člani društva so odposlali vlogo za presojo ustavnosti glede problematike volilnih okrajev na Ustavno sodišče RS.

18. februar 2004 - Seja upravnega odbora - priprave na občni zbor.

2. marec 2004 - Občni zbor Društva Novo mesto in pogovor na temo Gorjanci in njihova naravna dediščina (Andrej Hudoklin) ter problem vikendaštva na Gorjancih (Marjan Lapajne).

9. marec 2004 - Seja upravnega odbora - pri-

Županovo priznanje društvu. (Foto: I. Vidmar)

prava glasila Izziv ter načrtovanje aktivnosti glede problema Drgančevja (območje za univerzo ali obrtno-trgovsko cono).

EVA SIMIČ

Notranje glasilo Društva Novo mesto * izhaja občasno * urednik: Tomaž Levičar * oblikovalec: Marjan Moškon * lektor: Andrej Bartelj * grafična priprava: Spes grafika * tisk: Schwarz, Ljubljana * naslov uredništva: Izziv, Paderskičeva ulica 35, 8000 Novo mesto * Rokopisov in fotografij ne vračamo * naklada: 3000 izvodov

Avtobusi ob novomeški jami

Ali se še spominjate, kako je izgledala stara novomeška avtobusna postaja na Novem trgu? Stare stavbe so oklepale nekoliko manjši trg od sedanjega, ob cesti so rasli kostanji, med katere so se razmeščali avtobusi. Strehe ne, le senco so nudile potujočim krošnje dreves.

Gneča je bila velika, za varnost potnikov slabo poskrbljeno, izvozi avtobusov iz mesta pa vse bolj oteženi zaradi dotrajanosti Kandijskega mostu in še ne urejenih mestnih cest. Inšpekcije so grozile s spremembo avtobusne postaje v navadno postajališče. Vsakdo še ni imel osebnega avtomobila, zato je avtobusni prevoz marsikomu omogočal dostopnost do delovnega mesta, do šole, do javnih ustanov, do zdravnika, do trgovine. Šele ko so oddaljene vasi dobile avtobusne zveze z dolino (mestom) in kasneje še telefonske povezave s svetom (spomnimo se tedanje zavzetosti krajevnih skupnosti za gradnjo), je prostor postal manjši, problemi ljudi pa lažje rešljivi in obvladljivi.

V začetku osemdesetih let so se tudi trgovci pričeli zanimati za možne lokacije (vele)blagovnice v Novem mestu - Novi trg se jim je zdel kar primeren za to. Tedaj vodilno gradbeno podjetje GIP Pionir je bilo nosilec tako imenovane gradnje za trg vse pomembnejše gradnje v mestu. Da bi sprostili lokacijo za blagovnico na Novem trgu, je bilo potrebno podreti stare stavbe in preseliti lokacijo avtobusne postaje na novo lokacijo.

Lokacija nove novomeške avtobusne postaje je bila opredeljena že v urbanističnem načrtu Novega mesta v letu 1973. V letu 1989 so izpeljali javni urbanistični natečaj za novo postajo. Sprejeta je bil projekt arhitekta Marka Mušiča (in sodelavcev), ki je ponujal rešitve za prometni del avtobusne postaje in za to potrebne objekte ter nakazal možne rešitve za ureditev železniške postaje ob avtobusni, medsebojne povezave obeh postaj in

povezave v smeri Drske in njenega zaledja (stanovanjska gradnja, srednješolski kompleks) ter potrebne rešitve za dostopnost na prometni plato (taksiji) in za parkiranje vozil.

Tako obsežnega investicijskega zalogaja tedaj mesto ni zmoglo. Izgradnjo prve faze avtobusne postaje, to je postaje v sedanjem obsegu, je spremljalo več problemov, izrazitejša negativna dejavnika pa sta bila vsaj dva:

1. objekt v čim večji meri prodati kupcem (princip gradnje za trg), kar je krčilo javni program v objektu postaje, in

2. silno visoka inflacija, ki je izničila vsakršno realno finančno planiranje in financiranje izgradnje objektov (v letu 1989 so cene porasle za 24-krat).

Beg iz zastrašujoče inflacije je bila težnja po zmanjševanju stroškov izgradnje tudi z uporabo manj kvalitetnih materialov in posiljeno pospešena gradnja v za tako gradnjo manj primernem jesenskem in zimsko pomladanskem času v letih 1989 in 1990. Prva faza gradnje je obsegala le osem (od načrtovanih trinajstih) pokritih peronov, zmanjšan spremljajoči objekt, povezave z Drsko (v smeri

srednješolskega kompleksa) ni bilo mogoče izvesti pred odkupom in podiranjem stanovanjske stavbe tik ob cestno-železniškem prehodu. Občina se je morala tedaj (inšpekcijam) zavezati, da bo zagotovila pokrite perone ob izgradnji druge faze objektov na avtobusni postaji. Žal je neugledna gradbena jama zevala polnih trinajst let, da se je končno, kot izgleda, le nekaj premaknilo. Kaj od tega, kar nameravajo zgraditi, bo v prid potujočim in kaj le tistim, ki gradijo in prodajajo, da bi zaslužili, bomo še videli.

Menim, da mesto ne bi smelo pozabiti na možnost ureditve železniške postaje ob avtobusni in na prednosti neposrednih povezav železniškega in avtobusnega pro-

meta. Prav tako ne bi smeli pozabiti na podane rešitve povezave med prometnim platojem postaje in ulico Drska v projektu zunanje ureditve kompleksa postaje (izdelal Atelje Marka Mušiča aprila 1994). Projekt med drugim predvideva kvalitetno ureditev peš povezav, razgledno ploščad z južnimi mestnimi vrati in dovozne poti za taksiste in nujne dovoze ljudi in robe neposredno do peronov.

Avtobusna postaja pomeni tistim, ki prihajajo v naše mesto, prvi stik z mestom, prvi vtis o tem, v kako urejeno okolje prihajajo. Razume se, da morajo biti prometne ureditve na avtobusni postaji varne, pešpoti jasne in urejene, urejena mora biti tudi bližnja okolica, kjer se potujoči lahko zadržujejo: klopi, razgledne ploščadi, zelene površine, zagotovljena mora biti urejenost in tudi higiena v objektih in v bližnji okolici. Danes naši avtobusni postaji, žal, še veliko manjka. Ali bodo kdaj avtobusne postaje tako urejene, kot so letališki objekti in kompleksi, ki ravno tako služijo potujočim?

IVAN HROVATIČ

Kontejnersko skladišče sredi mestnega jedra. (Foto: T. Levičar)

DRGANČEVJE, MESTNO JEDRO, ROMI

Svetniško poročilo

Svetnika, ki zastopava stališča našega društva v svetu mestne občine, sva od jeseni dejavno sodelovala na sejah sveta in pri delu večih komisij, ki razpravljajo o predlogih zadev za obravnavo v svetu.

Na našo pobudo je svet sprejel dopolnilo občinskega proračuna za leto 2004 tako, da je namenil potreben znesek Društvu slepih in slabovidnih, ki dela zdaj v nemogočih razmerah, za nakup lastne hiše na Volčičevi ulici. Polovico denarja so zbrali v Društvu, prispevek Mestne občine pa jim bo omočil hitrejšo uresničitev načrtov.

Podprla sva prodajo zemljišča za gradnjo hiše v romskem naselju v Šmihelu, saj bo edino postopna civilizacija ljudi, ki tam živijo, spremenila njihove bivalne in socialne navade, strpnostjo in razumevanje pa je tudi edina pot za reševanje močno zavožene »ciganske problematike« v Novem mestu.

Drgančevje postaja vse bolj vroča juha med novomeškimi nerazumnimi »projekti« kot so, na primer tisti, od vprašljivega predloga za ureditev zdravstvenega predela ob Topliški in Šmihelski cesti do brezob-

zirne uresničitve slovitega kandijskega »vagona«. Prav lahko se zgodi, da bo tudi v Drgančevju zmagala kratkovidna zasebna korist: zato smo vprašali, kako je mogoče, da so komisije mestnega sveta obravnavale spremembo namembnosti tega območja, še preden je županstvo zadevo uvrstilo na dnevni red seje sveta. Sklepamo, da se zadeva kuha proti interesom mesta in našega društva, pa tudi proti ustanavljanju in razvoju dolenjskega univerzitetnega središča.

Na novembrski seji sveta pa smo tudi vprašali, kaj načrtuje vodstvo občine na predlog naše javne tribune za umiritev prometa v mestnem jedru, kaj za obogatitev raznovrstne ponudbe, ki bi vabila in zadrževala ljudi v mestu, kaj za izpraznjene lokale in stanovanja, skratka, s kakšnimi ukrepi in kdaj bo občina začela dejansko reševati mestno jedro.

MARJAN MOŠKON

Da je novomeški Narodni dom pravi kraj za družabnost, se je prvič po 41-ih letih spet izkazalo ob letošnjem pustu, ko je nadobudno društvo mladih »Naprej-nazaj« povabilo na maškarado. Malo besed – pa veliko dobre volje, česar dobro plačanim najbolj manjka (Foto: Igor Vidmar)

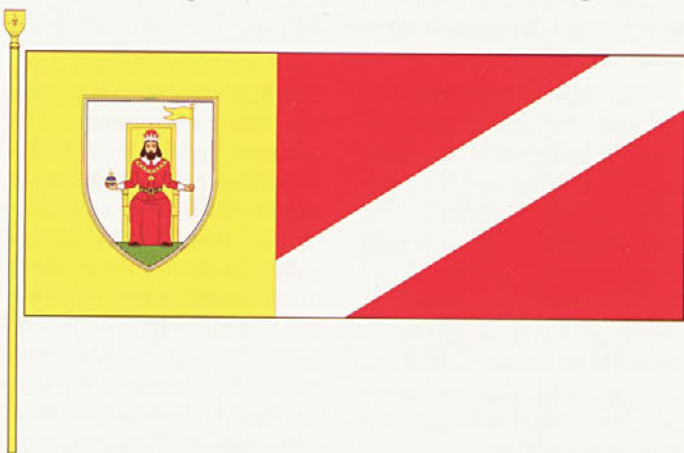
Simboli Novega mesta

Novomeški župan je januarja letos ustanovil delovno skupino za pripravo občinskih simbolov, saj je Mestna občina Novo mesto ena redkih slovenskih občin, ki nima ne likovno ne pravno urejenih temeljnih simbolov občine, torej grba in zastave.

Mestna občina trenutno uporablja emblem z vojvodo Rudofom IV., ki jih je Ministrstvo RS za notranje zadeve leta 1992 pripravilo za registrske tablice za motorna vozila 1992, tedanja Skupščina občine Novo mesto pa je uporabo ministrstvu dovolila, dokler občina ne pripravi ustrežnejših rešitev. To se v dvanajstih letih še ni zgodilo.

Delovna skupina je skle-

nila, da naj bo osrednji element novomeškega grba vojvoda Rudolf IV. Habsburški, ki je ustanovil mesto, obenem pa ima občina za občinski praznik že sprejet datum, ki je tudi v povezavi z njegovim ustanoviteljem, torej 7. april, ki je dan ustanovitve mesta. Poleg tega se je podoba Rudolfa IV. skozi zgodovino mesta neprestano pojavljala in se je v zavesti ljudi uveljavila kot legitimna.

Namesto odgovora gospe Savi Ivanetič

Cenjena gospa mi je preko našega časopisa Izziv nedavno poslala malo podukov, ki jih načelno ne zavračam, saj sem daleč od tega, da bi si domišljaj, da vse vem. V konkretnem primeru pa ji žal ne morem dati prav. Dejstva govorijo proti njej.

Večina dolenjskih gradov je bila zažgana 1942. leta. Pri tem je bil med drugimi zelo dejaven Novomeščan Ž. M., ki je bil daleč od proletarskega porekla. Tudi Kidrič, ki je o vsem odločal, je poznal delavce in njihove probleme samo iz knjig. Požigi gradov niso samo določena faza revolucije, katere posledica je tudi nastanek bele garde, ampak konstantna lastnost naše revolucije, kar ne dokazuje samo požig Soteske, ampak še bolj izjemne Planine pri Rakeku tik pred koncem II. svetovne vojne, kot tudi njihovo uničevanje po njej. Nekateri gradovi, ki so jo nedotaknjeni preživeli, so bili izbrisani z obličja zemlje celo po njej, na primer Lanšprež. Kmetje, ki so v preteklosti gradove morali pomagati graditi, so požige obsojali. V primeru Snežnika je bil po pripovedovanju tamkajšnjega partizana, kasnejšega kolega-zgodovinarja in šefa arhiva CK - če se ne motim je bil tudi direktor muzeja NOB - prav strah pred

kmeti vzrok, da ga niso požgali. Tudi naši dolenjski kmetje so hoteli po vojni rešiti gradove propadanja in so neposredno po njej navozili k njim celo les, da bi naredili nova ostrešja. Med njimi so bili tudi aktivni udeleženci NOB, na primer g. Somrak s Kuzarjevega Kala, podpirali so jih prof. dr. Metod Mikuž, prof. Janko Jarc, Bogo Komelj... Kidrič in njegovi so bili neizprosni: "Nobenega fevdalizma ne bomo obnavljali!" (pripoved M. Mikuža, ki je interveniral glede Turjaka) in so nekatere ruševine še dodatno minirali, na primer Hmeljnik, in poslali vanje celo drobilce kamena. Mimogrede, fevdalizma tedaj že stoletje ni bilo več. Kljub vsemu si je Janko Jarc upal proti temu še javno protestirati (Jarčeva bibliografija je objavljena v Jarčevem zborniku). Verjetno se še spominjate onega, ki je bil še v začetku sedemdesetih let v ruševinah soteškega gradu. Kardelj in Kidrič, ki sta si domišljala, da smeta edina misliti v imenu vseh Slovencev, sta hotela novo družbo graditi na popolnem prelomu z vso kulturno in duhovno preteklostjo Slovencev oziroma prevzeti le tisto, kar gre v njun koncept na podlagi njune interpretacije. Prav zato

Člani so bili soglasni tudi v tem, da naj bo grb mesta obenem grb mestne občine, saj je potrebno ruralno zaledje mesta razumeti kot njegov integralni del tako danes kot tudi v preteklosti. Delovna skupina je težila k podobi grba in zastave, ki bosta heraldično oziroma veksilološko neoporečni in likovno kvalitetni.

Delo, ki je potekalo v sodelovanju s podjetjem Heraldika d.o.o., je bilo zaključeno v začetku marca. Skupina je izoblikovala predlog podobe grba in zastave Mestne občine Novo mesto za obravnavo in sprejem na občinskem svetu, kar se bo predvidoma zgodilo na eni od prihodnjih sej.

Delovna skupina je delovala v sestavi Tomaž Levičar (predsednik delovne skupine), dr. Boris Dular, dr. Aleš Gabrič, dr. Stane Granda, Franc Koncilijs, Zdenko Picelj, Anton Škerlj in Staša Vovk, vsi so tudi člani Društva Novo mesto, poleg njih pa je bil član skupine tudi novomeški prost Jožef Lap.

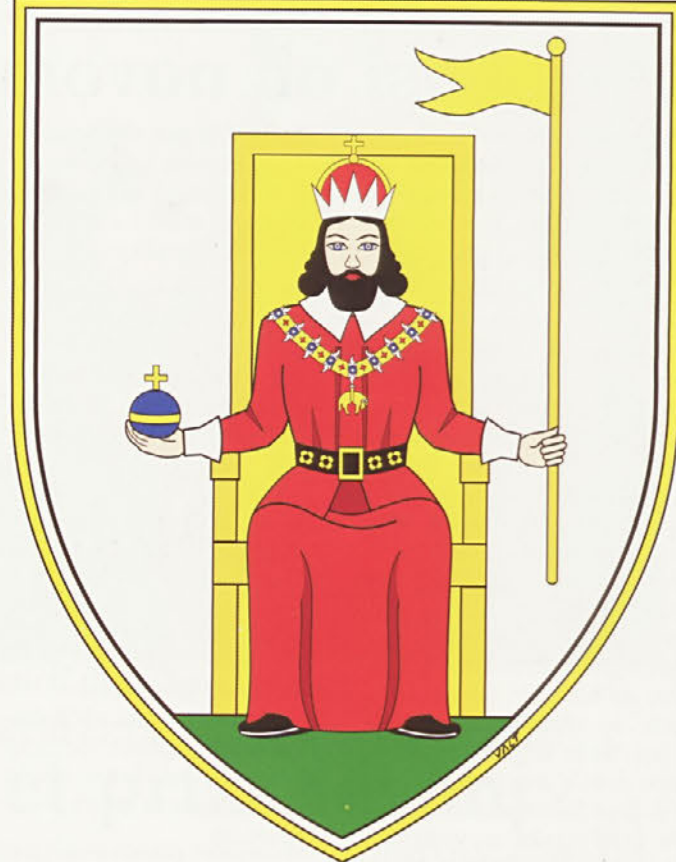
so tisti udeleženci NOB in revolucije, ki so se prvega udeležili z najčistejšimi nameni, o drugem se pa jim resnično ni niti sanjalo, njuna največja žrtev.

Navajanje vojaško-strateških vzrokov požigov gradov in nekaterih drugih javnih stavb sodi v svet pravljič, ki jih babice pripovedujejo vnučkom. Primer Suhorja, Pleterij, Kostanjevice, Turjaka, Grahovega, Grčaric... dokazuje, da je bila obramba v njih zelo kratkoročno možna, ob resnem vojaškem napadu pa le priprava na kolektivni samomor.

V mestu, ki še vedno govarja in časti požigalce gradov in zažigalce Človeka, bo moj odgovor pri mnogih, verjetno tudi pri moji podučevalki, naletel na zavračanje. "Toliko slabše za dejstva", če ne ustrezajo konstruktivni! Odgovor je zato namenjen tistim, ki znajo neobremenjeno razmišljati z lastno glavo.

STANE GRANDA

KNJIŽNICA M. JARMARCA
ROZMANOVA 26
8000 NOVO MESTO

Delo, a ne za vse!

V Sloveniji je bilo po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje konec lanskega leta 95.993 brezposelnih, na Dolenjskem in v Beli krajini pa 3.333. V MO Novo mesto je bilo konec leta 2003 1.135 brezposelnih, med njimi 655 ali skoraj 58% žensk. Stopnja registrirane brezposelnosti je v Mestni občini Novo mesto že dalj časa najnižja med mestnimi občinami v Sloveniji in je denimo v novembru 2003 znašala 6,7%, v dolenjsko-belokranjski regiji 7,4%, v Sloveniji pa je bila v tem času 11,3%.

Stopnja registrirane brezposelnosti se sicer izraža kot količnik med številom brezposelnih in vsemi delovno aktivnimi prebivalci. Na voljo so podatki s konca oktobra, ko je bilo v državi 779.129 delovno aktivnih prebivalcev, v Mestni občini Novo mesto pa 22.206. Nizka stopnja brezposelnosti pri nas se kaže tudi v naslednji primerjavi: pri delovno aktivnem prebivalstvu v Sloveniji dosega naša občina 2,9- odst. delež, pri brezposelnih pa le 1,2-odst. delež.

Izobrazbena sestava brezposelnih ne ustreza potrebam delodajalcev ne po izobrazbeni oziroma poklicni sestavi in še manj po starosti. Nekateri delodajalci namreč bolj kot na izobrazbo in delovne izkušnje gledajo na starost iskalcev zaposlitve.

Najslabša je izobrazbena sestava brezposelnih. Medtem ko je delež takih brez poklica (I. in II. stopnja izobrazbe oziroma osnovna šola ali manj) v državi med brezposelnimi 42,8%, je v Mestni občini Novo mesto ta delež 59,3%. Nasploh velja za Dolenjsko in Belo krajino, da je delež brezposelnih brez poklica daleč največji

med vsemi regijami.

Neugodna je tudi starostna sestava, saj je več kot polovica (51,4%) brezposelnih starejših od 40 let, skoraj četrtnina pa starejših od 50 let. Delodajalci se praviloma težje odločajo za zaposlitev, ko starost iskalca zaposlitve preseže 40. leto starosti.

Vse od konca leta 1996 upada število registrirano brezposelnih, med njimi pa narašča število takih, ki zaradi različnih ovir sodijo med težje zaposljive. Ti na rednem trgu delovne sile nimajo velikih možnosti za zaposlitev, denarne in druge spodbude delodajalcev za njihovo zaposlovanje pa niso zadostne. Zato bo potrebno v prihodnje več pozornosti posvetiti nastajanju sekundarnega trga delovne sile in zaposlovanja oseb z ovirami v neprofitnih socialnih podjetjih in drugih oblikah zaposlovanja. V tem segmentu imajo občine kar nekaj možnosti, od identifikacije lokalnih zaposlitvenih možnosti in spodbujanja ustanavljanja takih podjetij do oddajanja koncesij na nekaterih področjih (komunalne dejavnosti, socialna varnost itd.).

MATJAŽ VERBIČ